

JUSTITSMINISTERIET

Folketinget
Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K
DK Danmark

Dato: 5. april
Kontor: Politikontoret
Sagsbeh: Freja Bruun
Sagsnr.: 2023-0030-8518
Dok.: 2764450

Besvarelse af spørgsmål nr. 418 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 418 (Alm. del), som Folketingets Retsudvalg har stillet til justitsministeren den 8. marts 2023. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Peter Skaarup (DD).

Peter Hummelgaard

/

Maria Carlsson

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 7226 8400

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 418 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg:

”Vil ministeren kommentere artiklen ”Politiet har begået alvorlige fejl i straffesager: Gerningsmænd kan være gået fri”, dr.dk den 6. marts 2023, og i forlængelse heraf tilkendegive, hvilke initiativer ministeren vil tage i brug for at sikre, at sådanne tilfælde ikke sker igen, så fremtidige gerningsmænd i lignende sager vil blive retsfulgt og ikke går fri?”

Svar:

Justitsministeriet har til brug for besvarelsen af spørgsmålet indhentet en udtalelse fra Rigspolitiet, der har oplyst følgende:

”Rigspolitiet beklager i lighed med politikredsene fejlene i de konkrete sager, og Rigspolitiet har selvsagt stor forståelse for, at sådanne fejl er særdeles ubehagelige for de forurettede, der i sager om voldtægt og seksuelle overgreb er særligt sårbare. De konkrete sager, og de omtalte fejl heri, vedrører perioden fra 2011-2021.

Rigspolitiet skal herefter, for så vidt angår den del af spørgsmålet, som vedrører konkrete initiativer, bemærke følgende:

Politiet og anklagemyndigheden har navnlig i de seneste fem år haft et markant øget fokus på behandlingen af seksualforbrydelser. Rigspolitiet henviser i den forbindelse bl.a. til flerårsaftalen for politiets og anklagemyndighedens økonomi 2021-2023, som indeholder en række initiativer vedrørende en optimering af behandlingen af sager om bl.a. voldtægt og stalking.

Et af initiativerne i flerårsaftalen er indførelsen af tværfaglige specialiserede teams i alle landets politikredse. De specialiserede teams har til opgave at løfte kvaliteten i politikredsens behandling af sager om bl.a. voldtægt og stalking samt styrke de forurettedes tillid til, at deres sag bliver taget alvorligt. Dette skal bl.a. ske ved at tilføre medarbejderne en øget viden om sager om vold i nære relationer, voldtægt, stalking og æresrelaterede forbrydelser, understøtte efterforskere og forebyggelsesmedarbejdere og forbedre sagsgangene i politikredsene, så politiets møde med ofrene, herunder i anmeldelsessituationen, bygger på viden om traumer og har fokus på de hjælpe- og beskyttelsesforanstaltninger, som kan støtte op om de forurettede efter forbrydelsen.

Alle landets politikredse har på nuværende tidspunkt oprettet specialiserede teams.

Et andet initiativ i flerårsaftalen er en styrkelse af politiets sagsbehandling gennem øget efter- og videreuddannelse. I flerårsaftaleperioden uddannes mere end 125 polititjenestemænd i kompleksiteten af den pågældende sagstype, herunder i de forurettedes traumereaktioner og gerningspersonernes motiver og adfærdsmønstre. Politiet har herved fået flere specialiserede efterforskere og forebyggelsesmedarbejdere, hvilket har givet fagligheden et løft.

Med flerårsaftalen er der endvidere indført et initiativ om systematisk identifikation af sager om vold i nære relationer, stalking samt æresrelaterede forbrydelser. Med initiativet er der udviklet en it-løsning, der muliggør en løbende og mere systematisk fremsøgning og visitering af sager inden for området, således at det i højere grad sikres, at politiet kan iværksætte nødvendige hjælpe- og beskyttelsesforanstaltninger med den fornødne hurtighed.

Siden den 1. januar 2022 har det på baggrund af et initiativ fra flerårsaftalen desuden været muligt for politiet at tilbyde personer, der anmelder at have været udsat for voldtægt, at politiets afhøring af vedkommende optages på video med henblik på anvendelse af optagelsen som bevis under retssagens hovedforhandling. Efter de tidligere regler kunne der som udgangspunkt kun ske videoafhøring i sager om voldtægt, hvis forurettede var under 15 år. Formålet med at optage afhøringen på video med henblik på anvendelse af optagelsen som bevis under retssagens hovedforhandling var bl.a. at undgå retraumatisering på grund af gentagne afhøringer.

Der er med flerårsaftalen endvidere indført en række politigarantier på områder, hvor der er et særligt hensyn til borgernes tryghedsfølelse, herunder på voldtægtsområdet. Dette udmøntes bl.a. ved telefonisk vejledning til den forurettede om, hvordan den pågældende skal forholde sig i forhold til at bevare spor, identificere vidner mv.

Ud over initiativerne i flerårsaftalen kan Rigspolitiet henvise til udspillet ”Nærhed og Tryghed”, der blev lanceret i efteråret 2018, hvor bl.a. kontaktpersonordningen blev styrket, således at ofre for forbrydelser, herunder for seksualforbrydelser og stalking, i visse tilfælde kan blive tildelt en kontaktperson. Ordningen indebærer, at politiet udpeger en kontaktperson for forurettede i visse sagskategorier, som bl.a. har til opgave at give vejledning og information om offerets retsstilling og om sagens gang og forventede forløb. Som følge af oprettelsen af specialiserede teams skal kontaktpersonen så vidt muligt komme fra politikredsens specialiserede teams. Kontaktpersonen kan bidrage til kommunikationen mellem offeret og politiet samt anklagemyndigheden.

Rigspolitiet finder derudover anledning til at nævne, at politiet og anklagemyndigheden i august 2019 udarbejdede en handlingsplan til nedbringelse af sagsbeholdningen på området vedrørende personfarlig kriminalitet, herunder seksualforbrydelser. Handlingsplanens formål var bl.a., at alle sager vedrørende personfarlig kriminalitet konsekvent skulle have den højeste prioritet, ligesom forurettede skulle følges tæt gennem straffesagskæden. Der blev således med et af initiativerne i handlingsplanen indført en underretningspligt, hvorefter politiet eller anklagemyndigheden, når der er forløbet 6 måneder fra anmeldelsestidspunktet, uden at der er truffet afgørelse i sagen, skal tage kontakt til den forurettede og orientere om sagens forløb, hvis dette ikke allerede er sket. Underretningspligten består, indtil tiltaleespørgsmålet er afgjort. Politikredsene iagttager fortsat underretningspligten i overensstemmelse med handlingsplanens initiativ.

Der kan endvidere henvises til, at den tidligere justitsminister i oktober 2018 nedsatte et ekspertpanel, som havde til opgave at se nærmere på behandlingen af sager om voldtægt med fokus på den bedst mulige behandling af de forurettede. På baggrund af ekspertpanelets arbejde, der har resulteret i en række anbefalinger, har Rigspolitiet fastsat nogle sagsbehandlingsskridt om politiets behandling af voldtægtssager. Disse sagsbehandlingsskridt skal politiet foretage i alle sager om voldtægt eller voldtægtslignende forhold, uafhængigt af vurderingen af sagen i øvrigt, medmindre anmeldelsen afvises efter retsplejelovens § 749, stk. 1, fordi der ikke findes grundlag for at indlede efterforskning.

Disse sagsbehandlingsskridt vedrører bl.a. følgende:

- Politiet skal behandle anmeldelsen på en sådan måde, at hensynet til empati, etik, retssikkerhed og retshåndhævelse bliver tilgodeset.
- Politiet skal inden den første afhøring sørge for en bistandsadvokat til forurettede, medmindre forurettede fravælger dette.
- Politiet skal i forbindelse med første afhøring af forurettede stille en kontaktperson til rådighed for forurettede.
- I efterforskningsfasen skal der ske identifikation og afhøring af eventuelle vidner, identifikation af mistænkte samt anholdelse, sigtelse og afhøring af mistænkte, når politiet ved, hvem den mulige gerningsperson er, hvor personen opholder sig, og når betingelserne i øvrigt er opfyldt.

Ud over fastsættelsen af ovenstående sagsbehandlingsskridt blev der i 2015 udarbejdet retningslinjer vedrørende registrering af sager om voldtægtslignende forhold, således at disse sager

som altovervejende udgangspunkt skal registreres på et ”skarpt journalnummer” og ikke et ”undersøgellesnummer”, der kun må anvendes helt undtagelsesvist. Baggrunden for udarbejdelsen af disse retningslinjer var bl.a., at en gennemgang af henlagte voldtægtssager viste, at brugen af undersøgelsesnumre udelukkede mulighederne for at føre en korrekt statistik på området, idet man ikke efterfølgende kunne finde sagerne på en journalgerningskode.

Rigspolitiet vurderer løbende, om der er behov for yderligere vejledning om sagsbehandlingen af denne type sager.

Rigspolitiet kan endvidere oplyse, at der med et af initiativerne i udspillet ”Bedre hjælp til ofre for stalking”, der blev lanceret i august 2021, blev indført mulighed for, at politiet og anklagemyndigheden kan forkynde digitalt. Tidligere skete forkyndelse typisk ved telefon- eller brevforkyndelse eller ved brug af en stævningsmand. Ændringen af forkyndelsesbekendtgørelsen, som trådte i kraft den 15. september 2021, havde til formål at bidrage til en mere effektiv forkyndelse, således at virkningen af for eksempel et tilhold hurtigere træder i kraft. Rigspolitiet og Rigsadvokaten har i forbindelse med ændringen af forkyndelsesbekendtgørelsen henstillet til, at alle kredse som udgangspunkt altid skal foretage digital forkyndelse, medmindre det ud fra omstændighederne i den konkrete sag vurderes, at en anden forkyndelsesmåde vil være mere effektiv.

Ud over ovenstående generelle initiativer er der i nogle af de politikredse, hvor de omtalte sager er blevet behandlet, iværksat lokale initiativer i forhold til seksualforbrydelser, herunder på baggrund af de konkrete sager. Af lokale initiativer kan bl.a. nævnes udarbejdelse af en ny forkyndelsesformular med henblik på at sikre korrekt forkyndelse i alle sager samt oprettelse af en enhed, der beskæftiger sig specifikt med tilholdssager, og hvor sagerne kun behandles af særligt udpegede polititjenestemænd, der har erfaring med området, og som skal sparre med en fagansvarlig anklager for området i tilfælde af tvivlsspørgsmål.

Afslutningsvis skal Rigspolitiet bemærke, at det markant øgede fokus på håndteringen af seksualforbrydelser samt indførelsen af ovenstående initiativer efter Rigspolitiets opfattelse er vigtige skridt i bestræbelserne på at begrænse fejl i politiets sagsbehandling. Rigspolitiet finder dog samtidig anledning til at bemærke, at det – uagtet et sådant øget fokus – aldrig vil være muligt helt at undgå, at der sker beklagelige menneskelige fejl i sagsbehandlingen. Som nævnt tilslutter Rigspolitiet sig politikredsenes beklagelse af fejlene i de konkrete sager. Politiet har til stadighed fokus på at minimere sådanne fejl. Samtidig bemærkes for god ordens skyld, at politiets efterforskning består i

en vurdering af, hvilke efterforskningskridt der konkret vurderes at være nødvendige for at foretage en vurdering af, om der er begået et strafbart forhold. Forurettede kan naturligvis være uenig i, om politiets efterforskning i den konkrete sag er tilstrækkelig. Derfor kan politiets beslutninger om efterforskningskridt og påtale indbringes for de regionale statsadvokater til prøvelse af, om der konkret burde have været iværksat andre eller yderligere sagsskridt. I de tilfælde, hvor efterforskningen i en sag indstilles, er det imidlertid vigtigt, at politiet på en empatisk og forståelig måde forklarer forurettede om baggrunden for politiets vurdering.

Rigspolitiet finder, med henvisning til de opregnede initiativer, herunder det øgede fokus på de pågældende sager i såvel politiet som anklagemyndigheden, ikke på nuværende tidspunkt at kunne pege på yderligere relevante initiativer.”

Justitsministeriet har desuden til brug for besvarelsen af spørgsmålet indhentet en udtalelse fra Rigsadvokaten, der har oplyst følgende:

”Rigsadvokaten kan som supplement til Rigspolitiets bidrag oplyse, at de regionale statsadvokater gennem årene har ført flere særlige tilsyn med bl.a. voldtægtsområdet, sager vedrørende tilhold samt kontaktpersonordningen i politiet og anklagemyndigheden. Tilsynene har været med til at sætte fokus på områderne og har belyst, hvor der har været behov for at iværksætte yderligere eller nye tiltag i forhold til behandlingen af sagerne.

Rigsadvokaten har endvidere fastsat retningslinjer for behandlingen af bl.a. seksualforbrydelser, vejledning af forurettede samt kontaktpersonordningen. Retningslinjerne opdateres løbende. Anklagemyndigheden har desuden sammen med politiet arbejdet på at styrke informationen til og vejledningen af ofre bl.a. gennem målrettet information på myndighedernes hjemmesider, ligesom alle anklagere skal gennemføre et e-læringskursus om den gode kommunikation med ofre.

Senest er der som led i den styrkede indsats over for sårbare ofre, som er fastsat med flerårsaftalen, udarbejdet et kursus, som giver anklagere uddannelse i særlige traumereaktioner, som kan forekomme hos bl.a. personer, som har været udsat for seksuelle overgreb. Temaet er desuden blevet en del af anklagemyndighedens grunduddannelse fra 1. januar 2023.

Politiet og anklagemyndigheden har således fortsat meget stor fokus på områderne og drøfter løbende nye tiltag, der yderligere kan styrke indsatsen på områderne, herunder både i forhold til forebyggelse, efterforskning, retsforfølgning og offerhåndtering.”

Der henvises endelig til Justitsministeriets samtidige besvarelser af spørgsmål nr. 405 (Alm. del) og 406 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg.